

DRAAIBOEK
GENEESKUNDIGE HULPVERLENING
BIJ ONGEVALLLEN EN RAMPEN
IJSSELMEERGEBIED

**GHOR Amsterdam en omstreken
Bureau SMH / GHOR Noord Holland Noord
GHOR Friesland
GHOR IJssel – Vecht
GHOR Noord-Oost Gelderland
GHOR Gooi en Vechtstreek
GHOR Utrecht
GHOR Flevoland
De Vliegmedische Dienst KM**

Inhoudsopgave:	pagina
1. Toestand	3
1.1 Draaiboek GHOR	3
1.2 Ongevalseenario's	3
2. Opdracht	3
3. Uitvoering	4
3.1 Inleiding	4
3.2 Hulpverleningsscenario's	4
3.3 Coördinerende GHOR-regio	5
3.4 Uitgangspunten	5
3.5 Aandachtspunten	5
4. Logistiek	6
5. Commando & verbindingen	6
5.1 RGF	6
5.2 Sleutelfunctionarissen geneeskundig	6
5.3 KM-helikopter	7
5.4 Communicatie	8
6. Samenvatting	9

Bijlagen

1. Aanlandingsplaatsen
 2. Adressen deelnemende GHOR regio's
 3. Begrippen- en afkortingenlijst
-

1. TOESTAND

1.1 Draaiboek GHOR

Er is een 'Samenwerkingsregeling voor de ongevallenbestrijding in het IJsselmeergebied'¹. Deze bestaat uit een bestuurlijke overeenkomst tot samenwerking bij ongevallen en een uitvoeringsregeling. In de uitvoeringsregeling is vastgelegd dat draaiboeken door de afzonderlijke diensten en instanties opgesteld dienen te worden waarin de feitelijke bestrijding wordt aangegeven. Dit voorliggende draaiboek voorziet in een beschrijving van de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen (GHOR) in het kader van deze regeling en behoort deel uit te maken van het interdisciplinaire calamiteitenplan.

Het toepassingsgebied IJsselmeergebied omvat het IJsselmeer, Markermeer, IJmeer, Ketelmeer, Zwartemeer, de Gouwezee en de Randmeren.

Indien het water (gedeeltelijk) bevroren is, dan gelden de hier genoemde afspraken ook. Daar waar water staat moet dan ijs gelezen worden.

1.2 Ongevalsscenario's

In de 'Risicostudie IJsselmeergebied'² wordt uitgegaan van een zestal representatieve scenario's, te weten:

- a. Plotseling opkomend slecht weer tijdens een vakantiedag, waardoor een groot aantal schepen in gevaar komt;
- b. Ongeval (aanvaring of brand) met een passagiersschip waarbij het schip een dusdanige schade heeft opgelopen dat het begint te zinken;
- c. Een passagiersvliegtuig stort neer in het water;
- d. Ongeval van een transport van toxisch materiaal;
- e. Ongeval van een transport van brandbare en / of explosieve stoffen;
- f. Ernstige vervuiling van het water in het IJsselmeer.

Uiteraard zijn nog andere scenario's (omgeslagen zeilboot, grote groepen in moeilijkheden geraakte schaatsers, een neerstortend vrachtvliegtuig etc.) of combinaties van scenario's denkbaar.

In de integrale risico-analyse Flevoland³ is voor het ramptype 'ongeval op water' uitgegaan van maat-scenario III, met als centrale maat 250 opvarenden.

Veel capaciteit is nodig voor het redden en afvoeren van de slachtoffers. Hiervoor worden met name de KNRM en de reddingsbrigades gebruikt. De inzet van de Search and Rescue (SAR) gebeurt via het Kustwachtcentrum in IJmuiden. Zij kunnen een KM-helikopter inzetten, met geschoold medisch- en reddingspersoneel aan boord. De helikopter kan worden gebruikt voor lokalisatie van het ongeval, alsmede voor het aanleveren van medisch en / of reddingspersoneel of voor afvoer van (gewonde) slachtoffers.

Van belang is dat er bij (grootschalige en kleinschalige) ongevallen op het water binnen het IJsselmeergebied sprake is van een specifieke situatie die een specifieke operationele aanpak vergt. Deze aanpak dient dus expliciet in dit draaiboek te worden vastgelegd.

2 OPDRACHT

Op basis van de landelijk gehanteerde beschrijving van de rampenprocessen richt dit GHOR-draaiboek zich in dit kader met name op de geneeskundige hulpverlening aan getroffen en (met name daar waar het de traumazorg betreft).

De psychosociale hulpverlening aan getroffen en nabestaanden en het nemen van preventie maatregelen voor de bescherming van de volksgezondheid en medisch-hygiënische maatregelen zijn processen waarvoor het GHOR-bestuur tevens verantwoordelijk is. Deze processen worden in dit draaiboek niet nader genoemd. Gebruik wordt gemaakt van de reeds gemaakte afspraken per GHOR-regio. Voor alle duidelijkheid: het redden van slachtoffers (het verplaatsen van slachtoffers naar een veilige plaats) is een proces dat door de brandweer, reddingsbrigades en de KM-helikopter wordt uitgevoerd. Ook de opvang en verzorging van niet-gewonden is een proces dat niet tot de GHOR behoort doch tot de procesverantwoordelijkheid van de betrokken gemeente.

¹ Samenwerkingsregeling voor de ongevallenbestrijding in het IJsselmeergebied november 1998. Ministerie van Verkeer en Waterstaat en de gemeenten gelegen in het IJsselmeergebied.

² Risicostudie IJsselmeergebied, december 1998. TNO Milieu, energie en procesinnovatie. TNO-MEP-R 98/527

³ Integrale Risico-analyse Flevoland, TNO-rapport, R 2001/192

3. UITVOERING

3.1 Inleiding

In algemene zin wordt er in het kader van de GHOR van uitgegaan dat geneeskundige hulpverlening op het water aan boord van een schip bij de meeste ongevalsscenario's niet adequaat verleend kan worden. Dit heeft o.a. te maken met het transport van geneeskundig personeel en materieel naar het schip c.q. de schepen. Over het algemeen zal de geneeskundige hulpverlening aan wal beter te realiseren zijn. Dit is de reden waarom de geneeskundige hulpverlening hierna niet per mogelijk ongevalscenario wordt weergegeven doch per hulpverleningsscenario.

3.2 Hulpverleningsscenario's

Bij een ongeval op het water zal de hulpverlening zo snel mogelijk tot stand dienen te komen. De hier beschreven scenario's gaan uit van de aanwezigheid van hulpverleners welke enige tijd nodig hebben om ter plaatse te kunnen zijn. Na de directe melding wordt de werkwijze in eerste instantie gevolgd zoals beschreven is in de landelijk uniforme procedure GHOR (deelplan geneeskundige hulpverleningsketen). Na het ter plaatse komen van de OvDG en / of de KM-helikopter wordt de hulpverlening verder georganiseerd conform één van de 3 hier beschreven scenario's.

De keuze voor het geneeskundig hulpverleningsscenario wordt bij aanvraag bepaald door de hoogst aanwezige geneeskundige coördinator, na overleg met de Officier van Dienst Brandweer. De definitieve keuze is aan of namens de RGF. Aan alle hulpverleners moet voor inzet de scenariokeuze worden aangegeven. Bij ieder scenario wordt in ieder geval opgeschaald naar GRIP 1 (vorming CTPI, inzet OvDG). De mogelijkheid is aanwezig dat later besloten wordt het hulpverleningsscenario te veranderen als gevolg van de ontwikkelingen in de tijd.

De volgende drie hulpverleningsscenario's zijn te onderscheiden:

- Scenario A:** Er vindt 'te water' géén professionele geneeskundige hulpverlening en géén coördinatie plaats;
Drenkelingen worden door reddende organisaties aan land gebracht en krijgen daar de noodzakelijke spoedeisende medische hulpverlening. Daarna vindt zo nodig transport naar ziekenhuizen plaats. KM-helikopter verricht alleen reddende handelingen. SAR-arts gaat niet aan boord.
- Scenario B:** Er vindt 'te water' géén professionele geneeskundige hulpverlening maar wel coördinatie plaats;
Ter plaatse van het ongeval wordt een coördinerende en triërende functionaris ingezet, waarna de patiënten door de reddende organisatie aan land worden gebracht voor de noodzakelijke spoedeisende medische hulpverlening, en zo nodig transport naar de ziekenhuizen plaatsvindt. Er vindt 'te water' geen professionele geneeskundige hulpverlening plaats; levensreddende handelingen kunnen mogelijk wel worden uitgevoerd door medewerkers van reddingsbrigades, brandweer, KNBRD, etc. De coördinerende en triërende functionaris wordt ingezet door de coördinerende CPA, en kan ofwel vanaf land worden aangevoerd (OvDG), ofwel vanuit de lucht (arts KM-helikopter). De coördinerend functionaris onderhoudt tevens de contacten met andere leidinggevenden aan de wal.
- Scenario C:** Er vindt 'te water' zowel professionele geneeskundige hulpverlening als coördinatie plaats;
Ter plaatse van het ongeval wordt door de uitvoerende CPA een coördinerende en triërende functionaris ingezet (OvDG of arts KM-helikopter); daarnaast wordt 'te water' ook spoedeisende medische hulp verleend (ambulancepersoneel, MMT). Hierna vindt door de reddende organisatie het transport van de zo veel mogelijk gestabiliseerde patiënten plaats naar de wal, waarna zo nodig verder transport naar de ziekenhuizen plaatsvindt.

3.3 Coördinerende GHOR regio

Het IJsselmeergebied omvat in totaal 41 gemeenten, verdeeld over 6 provincies⁴. De 41 gemeenten zijn verdeeld onder 8 GHOR-regio's: Noord Holland Noord, Amsterdam en omstreken, Gooi en Vechtstreek, Utrecht, Noord-Oost Gelderland, IJssel-Vecht, Friesland en Flevoland.

Binnen iedere GHOR regio is de RGF verantwoordelijk voor een goed voorbereide en goed uitgevoerde hulpverlening bij ongevallen en rampen.

Omdat is vastgelegd dat de melding van ongevallen in het IJsselmeergebied binnenkomt bij de CMIJ en de RAC / CPA Flevoland is bepaald dat de CPA Flevoland als **coördinerende CPA** de geneeskundige hulpverlening aanstuurt (dat wil zeggen de contacten onderhoudt met CMIJ, Kustwachtcentrum, etc).

De CPA in wiens gebied het incident zich voordoet is **uitvoerende CPA**.

3.4 Uitgangspunten

- a. Bij alle drie de hulpverleningsscenario's vindt geen redding (transport van patiënten naar de wal) plaats door geneeskundige hulpverleners.
- b. Redding kan wel plaatsvinden door de KM-helikopter.
- c. De CPA Flevoland is de coördinerende CPA voor de GHOR in het IJsselmeergebied.
- d. De CPA in wiens gebied het incident plaatsvindt is uitvoerende CPA.
- e. Bij meerdere regio's is iedere CPA uitvoerende CPA voor de eigen regio, en zal de CPA Flevoland, tussen deze uitvoerende CPA's coördinerend optreden.
- f. Het te gebruiken hulpverleningsscenario wordt bepaald door de OvDG in samenspraak met de Ovd Brandweer.
- g. De uitvoerende CPA geeft het gekozen scenario door aan alle hulpverleners en instanties.
- h. Bij inzet van de KM-helikopter bij scenario B zal de arts van de KM-helikopter de taak van coördinerend en triërende functionaris op het water op zich nemen.
- i. Bij inzet van de KM-helikopter bij scenario C zal de OvDG de taak van coördinerend functionaris, en de arts van de KM-helikopter de rol van triërende functionaris op het water op zich nemen, tot dat leden van het MMT aan boord komen en deze functie van de arts overnemen.
- j. Bij inzet van de KM-helikopter dient de VC Brandweer tevens te worden ingezet, in verband met de aanwezigheid van een marifoon in deze VC. Deze is essentieel voor de communicatie met de KM-helikopter.
- k. Bij ieder scenario wordt altijd minimaal opgeschaald naar GRIP 1 (vorming CTPI).
- l. Afhankelijk van het scenario kan hoger worden opgeschaald.
- m. De uitvoerende CPA bepaalt in overleg met de OVD Brandweer de te gebruiken aanlandingsplaatsen, en geeft deze meteen door aan het Kustwachtcentrum en aan de OvDG.
- n. Alle ambulancebijstand dient te worden gedirigeerd naar de te gebruiken loodsposten; vandaar rijden de ambulances per toerbeurt naar de aanlandingsplaats.
- o. De opgeroepen geneeskundige combinaties dienen te worden gedirigeerd naar de genoemde aanlandingsplaatsen, waaruit de slachtoffers snel vanaf het water kunnen worden opgevangen.
- p. Als criteria voor de inzet van een of meerdere organieke geneeskundige combinaties (inclusief SIGMA) gelden:
 - vermoedelijke inzetduur van meer dan 1,5 uur
 - inzet van meer dan 10 ambulances
 - te verwachten ondersteuningsbehoefte door de SIGMA.
- d. De brandweer zorgt voor aanvullend materiaal vanuit de hulpverleningscontainers.

3.5 Aandachtspunten.

- a. De melding van een ongeval / incident komt via het Kustwachtcentrum binnen bij de CMIJ te Lelystad en vervolgens bij de RAC / CPA Flevoland te Almere⁵. De melding wordt meteen door de CPA Flevoland doorgegeven aan de CPA binnen wiens grenzen het ongeval zich heeft voorgedaan (uitvoerende CPA).
- b. Indien de melding in eerste instantie binnenkomt bij een andere CPA dan die van Flevoland, zorgt die CPA ervoor dat de melding meteen aan de CPA Flevoland wordt doorgegeven.
- c. Door de uitvoerende CPA wordt bij de eerste melding direct één of meerdere ambulances gearmaand. Per (te verwachten) slachtoffer wordt 1 ambulance ingezet. Zonodig kan via het kustwachtcentrum de KM-helikopter worden aangevraagd.

⁴ Basisovereenkomst Samij, hoofdstuk 2.1.

⁵ Uitvoeringsregeling Samij, hoofdstuk 3.2.a.

- d. De KM-helikopter commandant bepaalt vanuit de lucht waar wel dan niet geland kan worden. Dit is afhankelijk van de lokale omstandigheden.
- e. De uitvoerende CPA bepaalt in overleg met de OVD Brandweer de te gebruiken aanlandingsplaatsen, en geeft deze meteen door aan het Kustwachtcentrum, de RAC / CPA Flevoland en aan de OvDG.
- f. De uitvoerende CPA alarmeert de eigen OvDG.
- g. De OvDG neemt meteen contact op met de OvD Brandweer van zijn eigen regio.
- h. Bij betrokkenheid van meerdere CPA-regio's zal voor de afvoer van slachtoffers door de CPA Flevoland coördinerend worden opgetreden.
- i. De aanlandingsplaats is in beginsel de plaats waar de opgeroepen geneeskundige hulpverleners (ambulances, geneeskundige combinaties of delen daarvan etc.) zich opstellen, de geneeskundige combinatie haar tent inricht voor de aan wal gebrachte patiënten, evenals de plaats waar de gemeente zorgdraagt voor de spoedige doorvoer van niet gewonden naar een gemeentelijk opvangcentrum. De aanlandingsplaats dient zodanig gekozen te worden dat vanuit hier een snelle route aanwezig is naar de omliggende ziekenhuizen, welke de slachtoffers moeten opvangen.
- j. Bij scenario B en C begeven de OvDG en eventueel ambulancepersoneel van de GHOR-regio waarbinnen de gekozen opstapplaats zich bevindt, zich zo snel mogelijk naar de opstapplaats. De OvD Brandweer draagt er zorg voor dat de hulpverleners aldaar per boot naar de plaats van het incident vervoerd kunnen worden.
- k. Bij grootschalige ambulance-inzet wordt overwogen een ambulancestation / VC / VCM met een CGV-bemanning in de nabijheid van de aanlandingsplaats in te zetten.

4 LOGISTIEK

Er wordt gebruik gemaakt van de volgende logistieke zaken:

1. Gewondenspreidingsplan: iedere CPA hanteert zijn eigen GSP.
2. Ambulancebijstandsplan: iedere CPA hanteert zijn eigen ABP.
3. Iedere organisatie is daarnaast verantwoordelijk voor de logistieke voorzieningen conform de afspraken gemaakt in de eigen regio.

5 COMMANDO & VERBINDINGEN

4.1 Regionaal Geneeskundig Functionaris

Op basis van de huidige ontwikkelingen is in iedere GHOR-regio namens het GHOR-bestuur de Regionaal Geneeskundig Functionaris (RGF) belast met de voorbereiding van de organisatie van de GHOR. In het kader van de SAMIJ-regeling is de RGF Flevoland, in het kader van de coördinerende functie binnen de RAC / CPA Flevoland, gemandateerd om namens de andere betrokken RGF'en in de preparatieve fase coördinerend op te treden.

De RGF Flevoland maakt tijdens daadwerkelijk inzet deel uit van een eventueel ingericht gemeentelijk of regionaal beleidsteam in Flevoland en informeert vandaar uit regelmatig de andere betrokken RGF'en.

4.2 Sleutelfunctionarissen geneeskundig.

De OvDG van de CPA binnen wiens werkgebied het ongeval plaatsvindt, wordt bij ieder ongeval gearmeerd. Deze zal eventueel de CPA opdracht geven verder op te schalen. Bij scenario B en C zal de OvDG informeren of de KM-helikopter is ingezet. Indien dat niet het geval is zal de OvDG naar de plek van het ongeval op het water gaan om aldaar de coördinerende functie in de geneeskundige hulpverlening op zich te nemen (OvDG-water). In dat geval zal aan land de coördinatie in eerste instantie door de verpleegkundige eerste ambulance worden overgenomen, totdat deze kan worden afgelost door een andere OvDG dan wel de CvDG. De OvDG-water dient zorg te dragen voor vervanging van de OvDG aan land.

Bij verdere opschaling zal de CvDG de taak van de OvDG overnemen.

Bij inzet van de KM-helikopter zal de arts van de KM-helikopter de rol van coördinerend functionaris op het water op zich nemen. De OvDG blijft dan aan land om aldaar zijn taak uit te voeren.

Bij interregionale hulpverlening zal het HSGHOR van Flevoland zo nodig zitting nemen in een regionaal operationeel team in Flevoland. Vanuit dat operationeel team zal het HSGHOR regelmatig de andere betrokken Hoofden Sectie GHOR informeren en raadplegen.

4.3 KM-helikopter

De KM-helikopter wordt gealarmeerd via het Kustwachtcentrum IJmuiden.

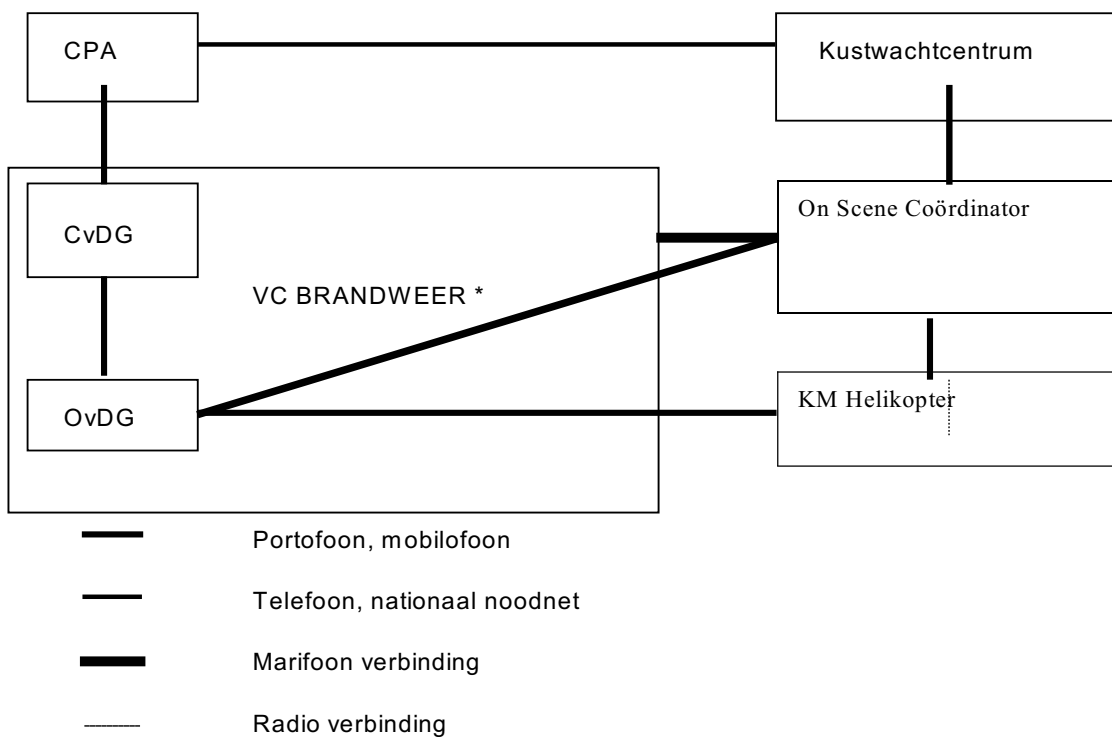
De KM-helikopter heeft een essentiële rol binnen de GHOR, als het gaat om coördinatie, triage en hulpverlening op het water. Communicatie met de GHOR op het land is essentieel. Met de komst van C2000 worden een hoop obstakels in deze communicatie opgelost. Tot die tijd moeten we het met de huidige middelen doen.

De eerste keus inzake de communicatie land - water is het gebruik van portofoon. Indien de afstanden het toelaten, kan de OvDG ervoor zorgen dat de OSC en de KM helikopter een portofoon krijgen waarmee ze met de OvDG kunnen communiceren. Voordeel is dat op deze manier rechtstreeks gecommuniceerd kan worden.

Indien deze mogelijkheid niet aanwezig is zal met behulp van de marifoon communicatie dienen plaats te vinden. Als laatste communicatie middel kan gebruik worden gemaakt van GSM. De dekking op het water is echter niet overal gewaarborgd

De VC brandweer wordt ingezet op het moment van opschaling vanaf GRIP 1 en inzet van de KM-helikopter.

Verbindingsschema GHOR – KM-helikopter bij scenario B:

*

De volgende regio's hebben een marifoon in de VC Brandweer:

Amsterdam en omstreken, IJssel – Vecht, Flevoland, Noord Oost Gelderland, Friesland en Noord-Holland Noord.

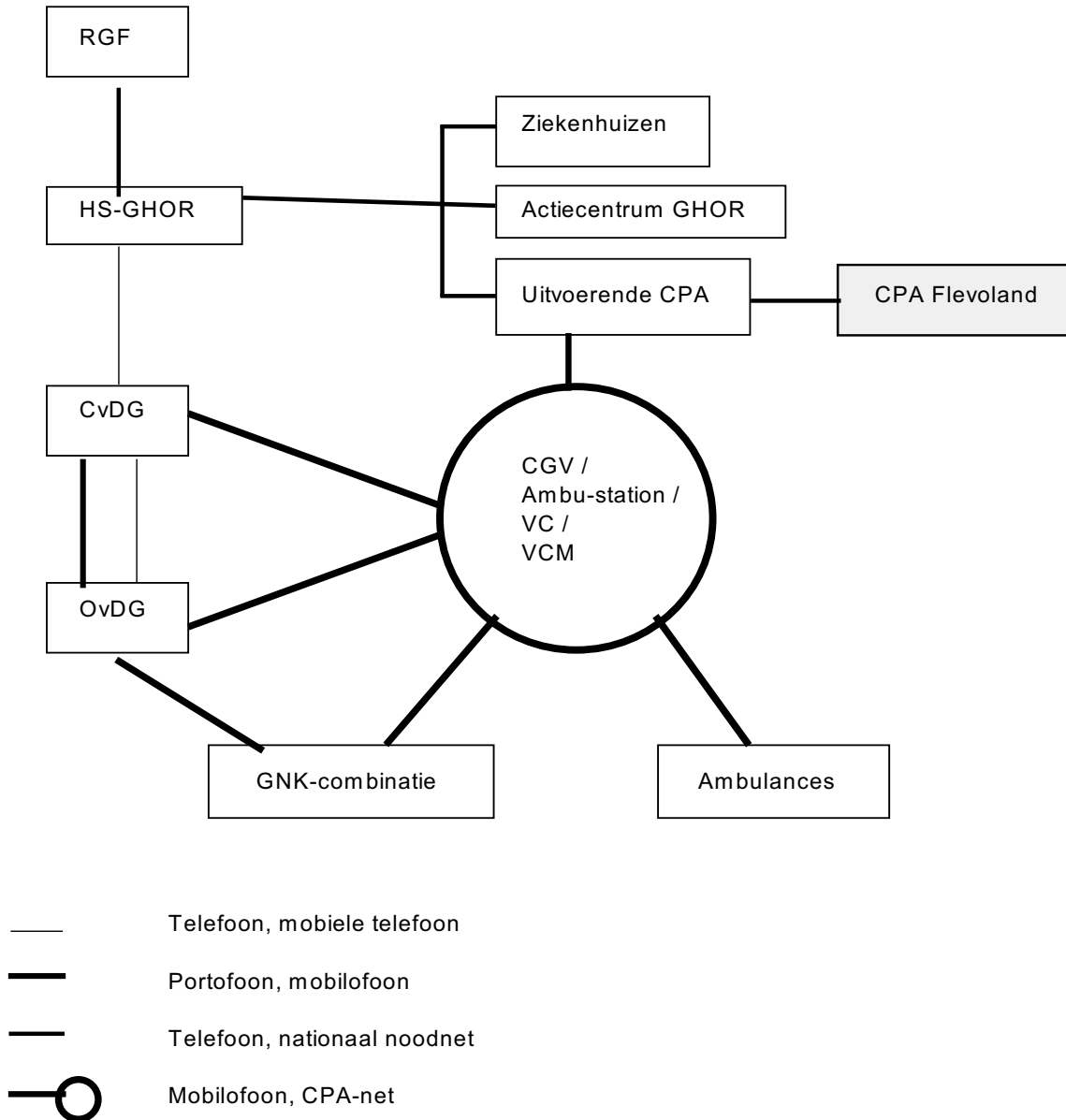
Gooi en Vechtstreek en Utrecht kunnen geen gebruik maken van een marifoon.

4.4 Communicatie

De communicatie binnen de GHOR-keten verloopt mondeling via telefoon, mobiele telefoon, nationaal noodnet, mobilfoon en / of portofoon.

Tegenwoordig is het bereik op het IJsselmeer van de mobiele telefoon sterk verbeterd. Er is in principe overal dekking.

In schema ziet het verbindingsplaatje GHOR er als volgt uit:

6 Samenvatting

Bij een ongeval op het water wordt altijd opgeschaald naar GRIP 1 (vorming CTPI, inzet OvDG). OvDG bepaalt verdere GHOR-opstapeling.

De OvDG maakt samen met de Ovd Brandweer een keuze uit 3 scenario's:

- Scenario A: Géén coördinatie en géén medische hulpverlening op water
Alleen redding. Arts KM-helikopter redt alleen, indien mogelijk.
- Scenario B: Wel coördinatie op water, géén medische hulpverlening op water
Bij wel inzet KM-helikopter: arts coördineert op water, OvDG op land
Bij geen inzet KM-helikopter: OvDG coördineert op water, verpleegkundige 1^e
ambulance (of diens vervanger) coördineert op land.
- Scenario C: Zowel coördinatie als medische hulpverlening op water.
Inzet KM-helikopter: arts triageert totdat deze taak door MMT wordt overgenomen, OvDG coördineert.

BIJLAGE 1

AANLANDINGSPLAATSEN

--

BIJLAGE 2

ADRESSEN DEELNEMENDE GHOR-REGIO'S

BEDRIJF	ADRES	PLAATS	POSTCODE
Bureau SMH/GHOR Noord Holland Noord	Postbus 233	SCHAGEN	1740 AE
Regionaal Bureau GHOR Amsterdam en omstreken	Postbus 2200	AMSTERDAM	1000 CE
GGD Gooi en Vechtstreek	Postbus 251	BUSSUM	1400AG
RGF bureau Utrecht	Jaarbeursplein 17	UTRECHT	3521 AN
GHOR bureau Noord-Oost Gelderland	Postbus 90	DEVENTER	7400 AB
RGF bureau IJssel-Vecht	Postbus 1453	ZWOLLE	8001 BL
GGD De Friese Wouden	Postbus 612	LEEWARDEN	8901 BK
Hulpverleningsdienst Flevoland	Postbus 1120	LELYSTAD	8200 BC

BIJLAGE 3

AFKORTINGEN LIJST

ABP	Ambulancebijstandsplan
AC	Actiecentrum
CDK	Commissaris der Koningin
CGV	Coördinator gewonden vervoer
CMIJ	Centrale Meldpost IJsselmeergebied
CoRT	Commando rampterrein
CPA	Centrale Post Ambulancevervoer
CTPI	Coördinatie team plaats incident
CvDG	Commandant van dienst geneeskundig
GBC	Gemeentelijk beleidscentrum
GCC	Gemeentelijk coördinatiecentrum
GGD	Gemeentelijke / gemeenschappelijke gezondheidsdienst
GG&GD	Gemeentelijke geneeskundige- en gezondheidsdienst
GHOR	Geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen
GNK-C	Geneeskundige combinatie
GSP	Gewondenspreidingsplan
HSGHOR	Hoofd sectie geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen
KM	Koninklijke marine
KNBRD	Koninklijke Nederlandse Bond voor het redden van drenkelingen
KNRM	Koninklijke Nederlandse reddingsmaatschappij
KWC	Kustwachtcentrum
MMT	Medisch mobiel team
OvDG	Officier van dienst geneeskundig
RGF	Regionaal geneeskundig functionaris
ROC	Regionaal operationeel centrum
SAMIJ	Samenwerkingsregeling IJsselmeergebied
SAR	Search and rescue
SIGMA	Snel inzetbare groep ter medische assistentie
VC	Verbindingscommandowagen
VCM	Verbindingscommandowagen medisch